

РЕПУБЛИКА
СРБИЈА

БТ
932/22

бр. 021-01-1293/2022-02 датум: 5.12.2022. године

ПОВЕРЕНИК ЗА
ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ

ХИТНО!

МИНИСТАРСТВО РУДАРСТВА И ЕНЕРГЕТИКЕ
Дубравка Ђедовић, министарка

11000 БЕОГРАД
Немањина 22-26

Поштована госпођо Ђедовић,

Обраћамо Вам се поводом ургентног проблема са којим се суочавају становници и становнице насеља „12. фебруар“ у Нишу. Поздрављамо брзо формирање радне групе за рад на решавању овог проблема, у коју су позвани и представници/е наше институције. Међутим, за све ово време тражења системског решења, у насељу „12. фебруар“ дешава се хуманитарна катастрофа чије превазилажење треба да буде апсолутни приоритет. Велики број породица са малом децом, старијих и болесних живи у овом насељу, у околностима све нижих атмосферских температура. У Вашем допису бр. 119-01-134/2022-01 од 22. новембра 2022. године упућеном Министарству државне управе и локалне самоуправе, указано је да због нерешених имовинско-правних односа није могуће по редовној процедури испунити захтев да становници насеља „12. фебруар“ одмах буду прикључени на електроенергетску мрежу. Међутим, имајући у виду све околности овог случаја, те пажљиво вагајући степен важности добара која се у конкретном случају штите, желимо да истакнемо да питања имовинских односа и административних процедура, које су важне у демократском друштву, никако не треба да имају приоритет у односу на право на живот и задовољење елементарних људских потреба.

Уставом Републике Србије¹ прописано је да је Република Србија држава српског народа и свих грађана који у њој живе, заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима.² Пред Уставом и законом сви су једнаки. Забрањена је свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.³

Уставна забрана дискриминације ближе је разрађена Законом о забрани дискриминације, којим је дискриминација дефинисана као свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање

¹ „Службени гласник РС“ бр. 98/2006 и 115/2021

² Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 98/2006 и 115/2021), члан 1.

³ Устав Републике Србије („Службени гласник РС“ бр. 98/2006 и 115/2021), члан 21, став 1. и став 3.

првенства), у односу на лица или групе као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, роду, родном идентитету, сексуалној оријентацији, полним карактеристикама, нивоом прихода, имовном стању, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима⁴. Посредна дискриминација постоји ако на изглед неутрална одредба, критеријум или пракса лица или групу лица ставља или би могла ставити, због његовог личног својства у неповољан положај у поређењу са другим лицима у истој или сличној ситуацији, осим ако је то нужно оправдано легитимним циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна (члан 7). Одредбама члана 13. овог закона прописани су тешки облици дискриминације међу којим је и дискриминација лица по основу два или више личних својстава без обзира на то да ли се утицај појединих личних својстава може разграничити (вишеструка дискриминација) или се не може разграничити (интерсекцијска дискриминација). Чланом 33. став 1. тачка 9. овог закона прописано је да Повереник упућује препоруке мера органима јавне власти и другим лицима за остваривање равноправности и заштите од дискриминације.

Свако има право на стандард живота који обезбеђује здравље и благостање, његово и његове породице, укључујући храну, одећу, стан и лекарску негу и потребне социјалне службе, прописано је одредбом члана 25. став 1. Универзалне декларације о људским правима (1948). Државе уговорнице Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима признају право сваког лица на животни стандард довољан за њега и његову породицу, подразумевајући ту и одговарајућу исхрану, одевање и становање, као и стално побољшање животних услова. Државе уговорнице ће предузети целисходне мере за обезбеђење остваривања овог права.⁵

О значају адекватних животних услова, посебно у погледу становања, хигијенских услова и електричне енергије, говори и Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена (CEDAW)⁶. Наиме, одредбом члана 14. ове конвенције прописано је да ће државе чланице предузети све одговарајуће мере ради елиминисања дискриминације жена у сеоским подручјима како би обезбедиле да оне, на основи равноправности мушкараца и жена, учествују у развоју села и да од тога имају користи, посебно да би обезбедиле њихово право на адекватне животне услове, посебно у погледу становања, хигијенских услова, електричне енергије и снабдевања водом, саобраћаја и веза.

Свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке, прокламовано је чланом 8. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.⁷ Тако, као пример добре праксе наводимо пример одлуке једног националног суд који се бавио овим питањем са аспекта примене Европске конвенције за заштиту људских права. Наиме, Апелациони суд у Бриселу је 1988. године указао да је уживање услуга електричне енергије и гаса неизоставан део људског достојанства. Суд је навео да јавне власти имају обавезу да пружају услуге гаса и електричне енергије у оквиру услуга социјалне заштите.⁸

Повезаност приступа енергији и права на живот, здравље и социјалну сигурност, истакнута је у Закључном документу Конференције Уједињених нација о одрживом

⁴ Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“ бр. 22/09 и 52/21), члан 2. став 1. тачка 1

⁵ Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима („Службени лист СФРЈ“ (Међународни уговори), бр. 7/1971), члан 11. став 1.

⁶ („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 11/81)

⁷ („Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 - испр. и „Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 12/2010 и 10/2015)

⁸ Авилес Л. А. (2012) Приступ електричној енергији у Европском праву: Људско право?, *ССРН Електронски журнал*, стр. 8.

развоју Рио + 20.⁹ Наиме, у параграфу 125. овог документа наведено је: „Препознајемо да енергија игра кључну улогу у процесу развоја, с обзиром на то да приступ одрживим модерним енергетским услугама доприноси искорењивању сиромаштва, спасава животе, побољшава здравље и помаже да се обезбеде основне људске потребе. Наглашавамо да су ове услуге од суштинског значаја за социјалну инклузију и равноправност полова, као и да је енергија кључни чинилац за производњу. Обавезујемо се да олакшамо подршку за приступ овим услугама за 1.4 милијарде људи широм света који их тренутно немају. Препознајемо да је приступ овим услугама кључан за постизање одрживог развоја.“

Важност приступа електричној енергији препозната је и у Стратегији за смањење сиромаштва у Србији.¹⁰ Наиме, недостатак приступа електричној енергији у ромским насељима, сматра се једним од најозбиљнијих проблема када је у питању доступност комуналних и јавних услуга, наведено је у овој стратегији.

Влада Републике Србије донела је Стратегију за социјано укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2016. до 2025. године¹¹. Општи циљ Стратегије је да се побољша социјално-економски положај ромске националне мањине у Републици Србији, уз пуно уживање мањинских права, елиминисање дискриминације и постизање веће социјалне укључености Рома и Ромкиња у све сегменте друштва. Стратегија има пет посебних циљева у кључним областима који доприносе остваривању општег циља, а то су образовање, становање, запошљавање, здравље и социјална заштита. Посебни циљеви остварују се оперативним циљевима, мерама и активностима ка очекиваним исходима до 2025. године. Посебни циљ 2, за област Становање је „Унапредити услове становања Рома и Ромкиња у Републици Србији кроз обезбеђивање правне сигурности стамбеног статуса, доступности услуга, материјала, објеката, инфраструктуре, финансијске приуштивости, одговарајуће настањивости и приступачности, одговарајуће локације и културне адекватности, како је дефинисано међународним стандардима о праву на адекватно становање, а које је Република Србија ратификовала“.

Проблем становања Рома у Србији веома је комплексан, с обзиром да неадекватни услови становања и живот у неформалним насељима знатно отежавају приступ другим економским и социјалним правима. Око две трећине ромске популације у Србији живи у нелегалним насељима у условима који су далеко испод стандарда њихових суграђана. То не представља свестан избор или културолошки условљен стил живота, већ је то стратегија преживљавања у лошим социоекономским условима. Повереник подсећа да је у складу са Општим коментаром број 4. Комитета Уједињених нација за економска, социјална и културна права, питање правне сигурности стамбеног статуса од централног значаја за остваривање права на адекватно становање јер од њега зависи заштита од принудних иселјења, узнемиравања и ометања у уживању права на становање.

Широко прихваћена пракса судова у Републици Србији је да у споровима сличне садржине доносе привремене мере којима се онемогућава прекид испоруке електричне енергије до момента одлуке о спорном праву. Инсистирање Повереника за заштиту равноправности да се омогући снабдевање електричном енергијом домаћинствима у насељу „12. фебруар“, никако не треба схватити као ограничавање права оператера који врши испоруку електричне енергије да штити своју опрему и врши наплату за испоручене услуге и током периода трајања прелазног решења, до проналажења одговарајућег правног режима од стране радне групе коју сте фромирали.

Чињеница је да у Републици Србији и даље траје транзициони период регулисања имовинско-правних односа и грађана и државе, али за то време не треба да дозволимо да нерешени имовинско-правни односи доведу до животног угрожавања становника

⁹ Доступно на: https://expeditio.org/images/stories/downloads/Buducnost_kakvu_zelimo-FINAL.pdf

¹⁰ Доступно на: https://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/strategija_siromastvo.pdf

¹¹ „Службени гласник РС“, бр. 26/2016

насеља „12. фебруар“ у Нишу. Имајући у виду све наведено, а полазећи од овлашћења из члана 33. став 1. тачка 9. Закона о забрани дискриминације, молимо Вас да хитно реагујете у циљу укључења струје становницима овог насеља до проналажења системског решења, као и да нас обавестите о предузетом.

С поштовањем,

**ПОВЕРЕНИЦА ЗА ЗАШТИТУ
РАВНОПРАВНОСТИ**
Бранкица Јанковић